

Cestiunea gimnasilui din Beiuș.

(Articulă finală)

Brașov, 15 Decembrie v.

Intr'unul din numerii trecuți am vădit, că un caz mare însemnat, care ne dovedește relele urmări ale acțiunii isolate a Episcopilor noștri, în cestiuni de interes general, este și cazul cu gimnasilul din Beiuș.

După cele ce le-am spus în articolul premergător, numai pōte fi îndoielă, că dacă nu i-a succedut Episcopului și consistoriului gr. cat. din Oradea-mare, să delature lovitura, ce se pregătea a-o da gimnasilui din Beiuș cei dela putere, cauza de căpetenie este izolarea acțiunii lor de apărare, prin care s'au pus din capul locului pe un tărâm nu de a pretinde, ci de a se ruga.

De cine era însă să se te rogi, pe cine era să-l cuprinzi, când domnia Csaky-Berzeviczy au căutat cu lumina pretextului de a-și pune în lucrare planurile de maghiarizare față cu școala română din Beiuș?

Inzadară a stăruit consistoriul din Oradea-mare trei luni de zile pe lângă ministrul ca să își revocare ordinațiunea dela 22 Iulie a. c. Nu s'a gândit însă în timpul acesta Episcopul cu sfetnicii săi, dacă totu așa de neînduplecat ar fi fost ministrul când ar fi stat față în față nu numai cu Sânșele lor, ci cu întreaga diecesă și cu întreaga provincie metropolitană, ba cu toți Românii de bine fără deosebire de confesiune?

În temerea grozavă, că guvernul va pune în executare amenințarea sa cu închiderea gimnasilui, ordinarialul din Oradea-mare și-a uitat, că face parte dintr'un mare corp bisericesc și național, care avea și el un

cuvânt atunci, când volnicia ministerială, călcând în picioare legea, se pregătea de a da o lovitură de mōrte intereselor sale de viață.

Ce era hotărât în consiliul dușmanilor școlei din Beiuș, decât nu mōrtea ei?

Căci bine se luăm aminte, ținta lor a fost și este ca această școală să înceteze de a fi românească și să crească în viitor numai tineri cu sentimente unguerești, vlăstare ale culturii unguerești.

Prin urmare închiderea și maghiarizarea erau în cazul de față sinonime și deosebirea e numai că pentru Românii din Bihor și pentru desvoltarea lor maghiarizarea școlei din Beiuș este o mōrte îndoită națională.

Ordinarialul din Oradea-mare se afla der între Scylla și Carybde și de aceea vădend că propriile sale forțe nu-i ajungă ca să scape din strimțore, era dator să apeleze la sprijinul acelora, pentru cari limba română în gimnasilul din Beiuș era o cestiune de existență, și aceștia erau înainte de toate credincioșii din diecesă, cari au și ei drepturi ca fii ai bisericii și ai națiunii române, pe cari gata trebuie să fi a le apăra, cu orice jertfă.

Ne aducem aminte la locul acesta de cuvintele, cu cari Episcopul Lugoșului Dr. Victor Mihaly a încheiat vorbirea sa ținută în camera magnașilor la 13 Maiu 1879 întru apărarea limbei române. Elu dīse:

„Am fost dator cu acesta cauzei bisericii române greco-unite a Lugoșului, a căreia condițiune de viață este limba română, care în acesta este chemată a-și împlini înalta sa misiune; am fost dator cu acesta învătătorilor din diecesă română greco-unită a Lugoșului, pe cari acest proiect de lege îi îngreună în modul cel mai necruțător; am fost dator credincioșilor mei, cari mă rugară ca la locul său să-mi ridic vocea cu

privire la libertatea, de care s'au bucurat până acuma, spre a-o lua în scut și să pășesc la locul acesta spre apărarea drepturilor de părinți.“

Făcend analogia la cazul din Beiuș, vedem der că aici sunt în joc cele mai mari interese: cauza sfântă a bisericii, cauza profesorilor români din Beiuș și cauza credincioșilor diecesei, cari ca părinți au drepturi mari și sfinte de apărat.

Trebuie der, după noi, ca consistoriul din Oradea-mare în momentul suprem să dea privilegii clerului și poporului diecesei de a se pronunța față cu uneltirile celor dela putere și de a-și lua apărarea cauzei sale în propria sa mână, și acesta era cu atât mai consultu, cu cât astfel consistoriul și-ar fi ușurat sarcina răspunderii, ce astăzi cade numai asupra sa.

Tristu a constata la locul acesta, că în viața bisericii greco-catolice există așa de puțină publicitate, că de un șir lung de ani n'amă mai văditu întrunindu-se sinodele ei, că autonomia ei nu se pune în praxă nici în ceea ce privește adunările scoletice și economice-culturale, precum le au catolicii de ritalu latinu în Ardealu.

Cu toate aceste în cazul de față atât de momentuos și grav, cine putea impede pe ordinarialul din Oradea-mare de a convoca unu sinodu mixtu școlar care să se pronunțe în cestiunea gimnasilui din Beiuș?

Și deca nu s'a făcutu acesta până acuma, urmaza ore să nu se întemple în viitor?

Dacă consistoriul oradanu a credu, că în cele din urma supinându-se ordinațiunii ministeriale dela 22 Iulie a. c., precum cu durere am văditu din decisiunea sa dela 28 Septembrie a. c., nu numai va delatura închiderea gimnasilui din Beiuș, ci va salva

celu puținu pe jumătate și instrucțiunea română întrinsul, s'a înșelat.

Încă nu cunoșcemu tecstul fatalei ordinațiunii, der ni-se spune, că ea ar conține cuvântul omorosu „deocamdată“. De unde urmează, că gimnasilul din Beiuș i-se pregătesce maghiarizarea succesivă.

Der trebuie să ne așteptăm cu siguranță, după esperiențele ce le amă făcutu până acum, că contrari școlei române din Beiuș nu se vor opri numai la maghiarizarea claselor superioare, ci vor procede peste puțin mai departe.

Lua-va consistoriul din Oradea și pentru viitoru răspunderea?

Este învederatu prin urmare, că se impune cu necesitate conchiămarea clerului și a poporului diecesei oradane române gr. cat. într'unu sinodu, care să ia pozițiune față cu ordinațiunea ilegală a ministrului și să ceră cassarea ei.

Totodată se impune necesitatea în fața atentatului ministrului de instrucțiune, care atacă fășiu existența școlelor românești, ca fruntașii nației nostre, preoți și mirenii de ambe confesiunile, să se întrunescă, câtu mai curend, într'o conferență, spre a se sfātu asupra pașilor ce trebuie să i întreprindem cu toți împreună întru apărarea învățământului românesc, care a ajunsu pradă volniciei ministeriale.

Archiereilor noștri, cari la 1879 au accentuat înainte tronului pericolele, ce le nasce curentulu de maghiarizare pentru școlele și bisericile nostre, li se oferă acum ocaziunea de-a dovedi, că știu să aducă ori-ce jertfă pentru apărarea bisericii și a școlei române în celu mai mare gradu amenințate.

Noi Românii, după numărul și importanța noastră, ar trebui să avem celu puținu 50 de școle secundare române, dintre cari ju-

FOILETONULU „GAZ. TRANS.“

Maksimile și reflecșiunile lui de la Rochefoucauld

în românește de I. G. Barișiu.

(Urmare).

Nu prea crede, că știi totdeuna ce voiesci.

—x—

Este greu a iubi pe aceia, pe cari nu-i stimam; der totu așa de greu este a iubi pe aceia, pe cari îi stimam mai pe sus decâtu pe noi.

—x—

Sucurile corpului au un curs normal și regulat care pe nesimțite așță și conduce voința noastră. Ele fără ca noi să-o simțim sunt într'o mișcare continuă și esercită neîntrerupt o domnire secretă în noi, așa că ele au o însemnat parte la toate faptele noastre, fără șcirea noastră.

—x—

Recunoștința la cei mai mulți omenii nu este decât o cerere tainică pentru binefaceri și mai mari.

—x—

Există nebunii, cari asemeni morburilor sunt contagiōse.

—x—

Mulți desprețuesc banulu și bunul der puțin se pricep a-lu da.

—x—

Ori câtu de multu s'ar dīce despre tine, totuși nu țī-se spune nimicu nou.

—x—

Le iertam adese-ori, altora decât ne incomodează, nu însă când îi incomodam noi.

—x—

Egoismulu, pe care lū încarcam cu toate deliectele nostre, câștigă adesea onōrea faptelor nostre bune.

—x—

Rarū afli ingrași, până când ești în stare a face bine.

—x—

Nu este indecentu a se mandri cu sine însuși, der este ridiculu a se mandri cu alții.

—x—

Cumpătară se timbrează de virtute, pentru de a mārgrini ambițiunea celor mari și pentru de a mārgrăia pe omenii de mijlocu, că au avere și câștiguri mici.

Sunt omenii, cari sunt destinați a fi idioti, cari nu comit neghiobii numai din propria inițiativă, der cari sunt siliți la acesta de sorțea lor.

—x—

Intrevin în viață uneori casuri, în cari trebuie să fi în orești-care gradu înfuriat, pentru de a reuși.

—x—

Dacă există omenii, cari nu s'au spusu nicu-odată ridiculului, vine de acolo, că nu au fost serioș observați.

—x—

Că amantul și iubita sa nu simtă nicu-odată uritul când sunt la oaltă, se esplică cu imprejurarea, că ei constant vorbesc numai despre sine.

—x—

Pentru ce trebuie să avem destulă memoriă, ca să păstram din pātaniile nostre până și cele mai neînsemnate momente, și pentru ce nu de ajunsu, ca să ne aducem aminte, decât-ori le-am istorisit deja acelorași persoane?

—x—

Plăcerea deosebită, pe care o aflam vorbindu despre noi, ar trebui să ne facă a ne teme, că prin acesta oferim puțin ascultătorilor noștri.

Ceea ce ne împiedcă adesea a lăsa pe amicii nostri să pătrundă până în adenculu inimei nostre, nu este atât neîncrederea față cu ei, câtu față cu noi însine.

—x—

Omenii slabi nu pot fi sinceri.

—x—

Nu este nefericire mare a deobliga omeni ingrași, este însă insuportabil a fi deobligat față de unu om depravat.

—x—

Există mijloce a vindeca nebunia, der nici unulu pentru a vindeca pe unu încapătinat.

—x—

Nu este cu puțință a păstra îndelungu timp sentimentele ce le datorim amicilor și binefacătorilor nostri, decât ne permitem libertatea a vorbi adesea despre defectele lor.

—x—

A lăuda pe principii pentru virtuți, pe cari nu le posedu, însemneză a i insulta nepedepsit.

—x—

Numai omenii demni de a fi desprețuși se tem a fi desprețuși.

mătăte ar trebui să fie sprijinite din visteria statului. Avem însă numai cinci gimnasia și și aceste să ni-se maghiariseze?

Terminăm pentru acuma cu cuvintele, ce le-am exprimat, când am aflat scirea dureroasă din Beiuș:

Avem de a face cu o sfruntare și c'ună atentat, care ne privește pe toți Românii din acest stat și de aceea datorăm suntem a opune volniciei, ce și-a ajunsă culmea, un *veto* general!

Partidele unguresc și naționalitățile.

(Reflecșiuni după desbaterea bugetară în dieta ungară.)

Gvernul unguresc cu majoritatea lui în dietă înfățișeză presintele, opozițiunile, cari după regulele parlamentare au să-i succedă cândva la guvernarea statului, viitorului.

Pe guvern cu batjocorirea legii de alegere și eludarea tuturor legilor, cari mai lasă ceva drept naționalităților; cu fișpanii săi luați dela alungarea epurilor cu ogari și puși în fruntea administrațiunei comitatelor, unde nu sciu să facă decât majoritate guvernului și isprăvi „kulturegyetiste”; cu fișpanii săi ruginiți tablă-birei, cari n'au alte idei pentru fericirea patriei, decât cele câștigate în cercurile de lectură gimnasiale; cu presiunea sa ne mai pomenită asupra capilor bisericesci nemaghiari, ca prin dâșii să amuțescă în germine orice manifestațiune de viață a naționalităților; cu persecutarea pe toate terenurile a limbilor și vecsarea în toate formele a școlilor naționalităților, și în fine scârbosul său nepotism și „patriotism”, îl cunoșcem, fi impunită sorței noastre vitrege, prea destul.

Dăr să vedem, ce ne promise viitorul, nuanțele cele două de opoziția din dietă, cari și-au pus carul în petri, să restorne guvernul lui Tisza. Aceste impută lui Tisza servilism în sus, nu le place stegul negru-galben, monumentul lui Hentzi și numirea cesaro-regescă a armatei și altor lucruri comune, și atacă în vorbiri cât postul mare de lungi moduli și limba, în care se dăruosă de curte ordurile și distincțiunile. Aceste pot să fie toate lucrurile forte ponderose pentru orgoliul unguresc și prea populare pentru „junimea națiunei” îndatinată a „dirige” trebile țării. Cu „s-ul” câștigat de vitēja opozițiune nu poți sătura însă nici un pui de vrabia, necum un țeran peritor de fôrme!

Opoziția impută lui Tisza — ca și noi — totală nimicire a moralului politic al cetățenilor. Acesta este o gravă și — durere — prea fundată imputare; cel mai mare și neertabil păcat al lui Tisza și al guvernului lui; căci aceea țără, ai căreia cetățeni în acțiunile lor, nu sunt conduși de morală și caracter, este perdută.

Dăr ce face opoziția intr'aceea? Nu cere ea dreptate, echitate, respectare de legi și de caracter numai față de ea și de ai ei?! Ridicatu și-a opoziția vre-odată vocea în cauza unei nedreptăți făcute vre-unei naționalități de când e dieta ungară?! Interpelat'a vre-odată în contra vre-unei legi călcate în defavorul unei său altei naționalități din țară?! Nu consideră și ea cu omenii ei, întocmai ca guvernul cu ai lui, orice violență comisă contra cetățenilor nemaghiari la eseroitarea drepturilor cetățenesci, ca un lucru patriotic? Nu proclamă ea prin vorbe și fapte, la Nemaghiari renegatismul de virtute patriotică, iubirea și alipirea de nemul său și de limba sa, de păcat și nepatriotism? Cugetă opoziția, că este cu puțință respectarea legilor, dreptate și echitate într'un stat numai pentru șese milioane de cetățeni din 17 milioane? Cum stă opoziția cu moralul politic, când consideră toate acele, ce la Maghiari sunt

virtuți politice, la nemaghiari de păcate politice? Înțelepciune politică, minte de bărbat de stat este a pune majoritatea cetățenilor statului între alternativa: sau a se renega, sau a renunța la binefacerile statului? Cugetă opoziția, că între asemenea împrejurări și pe lângă asemenea morală politică va crește cândva cetățeni destoinici a pricepe *idea independenței țării*, scrisă de ea pe stindardul ei, a-o elupta și a-o susține?

În tot timpul desbaterei generale bugetare, când au datia partidele a-și măsura puterile, opoziția a înșira toate păcatele guvernului și a critica toate trebile țării, interne și externe, când se vorbește dără despre toți și toate, o singură voce nu s'a găsit în totă dieta ungară, care să fi creștut a vorbi despre amărăciunea, neîndreptăția și persecutarea sistematică a celor 11 milioane de cetățeni nemaghiari ai statului. Pentru dieta din Pesta dără, Nemaghiari în țără simplu nu sunt. Său deca sunt, nu merită să facă vorbă despre ei, despre sântemintele, cugetările și progresarea lor în cultură. Pentru dieta cu opoziția cu tot dără, nu există întrebarea: că cum sunt îndestilate poporele cu guvernarea lor, cum li-se împărtesc binefacerile statului și cum lucră guvernul pentru deșteptarea lor intelectuală și morală și cum tractează organele guvernului cu cetățenii statului?

Cestiunea, ca toți cetățenii acestui stat să se simțescă una și fi și semenea iubii și tratați ai aceleiași patrii dără nu există nici pentru majoritate, nici pentru opoziția, căci despre această nimic amintire nu se face între atâtea secături, câte s'au adus înainte cu ocaziunea desbaterei generale a bugetului. Se pretinde numai dela noi ca să ținem cu ei, dăr nimic nu se face pentru „buna înțelegere”. Acesta nu este cestiune vitală pentru stat, dăr cestiune vitală este pentru el, că ore cetățeni maghiari să rămână Kossuth slovacul renegat, care nu vră să recunoască constituția de acum a țării, — sau ba? Acestei cestiuni și-a jertfit opoziția toate puterile, totă însuflețirea și totă genialitatea ei și în interesul rezolvării acestei cestiuni a mișcat și mișcă totă straturile „națiunei”.

Cu numele lui Kossuth face multă sgomot opoziția și guvernului nu i pasă, căci i ajută a storce concesiuni „naționale” de sus. De i-ar păsa său de nu i-ar plăce, de mult ar fi oprită totă mișcarea, căci și guvernul scie bine ca și noi și opoziția, că mișcarea aceasta este măiestrită; că majoritatea populațiunei maghiare suferă numai demonstrațiunile kossuthiste, ăra cele 11 milioane de cetățeni nemaghiari, le urăsc din suflet: n'ar ave decă guvernul a se teme de nici o turburare a poporelor pentru oprirea demonstrațiunilor kossuthiste. Le suferă dără guvernul căci i conține a le suferi.

Nu se poate nega, că Kossuth a făcut multă pentru drepturile autonome ale Ungariei, cari fără de el nu se validau, poate numai după decenii, dăr atunci, în urma spiritului timpului, de sigur. Dăr față de acest merit stă împingerea țării la războiul civil, detronarea dinastiei și deșteptarea fanaticismului național maghiar, care a împedat, împedă și va împedea încă mult timp închegarea, întărirea și înflorirea acestui stat pe baza condițiilor sale naturale.

Nu mai nise „esaltați” naționali, numai omeni, cari nu pot să trăi fără de „idoli”, se însuflețesc pentru marele Kossuth și cred, că numai ideile lui pot feri acest stat; omeni cu judecată proprie, politici practici, cari cunosc și vră să cunoscă relațiunile faptice ale acestor țări, fiă dintre Maghiari, fiă dintre Nemaghiari, nici s'au însuflețit, nici se vor însufleți pentru Kossuth.

Opozițiunea moderată prin gura lui Apponyi ne anunță, că „țără are de a rezolva probleme grele naționale”, pe

cari guvernul lui Tisza le neglije deplin. Cunoșcem, durere, aceste probleme grele naționale, cari toate se cuprind în eseriunea „a doua recucerire a țării”, adică a celei naționale. Opoziția moderată va face dără, venind la putere, că tot ce se va naște pe teritoriul Ungariei se va naște cu pinte pe călcăie. Alte dureri și treburi, firesce, n'avem după ea.

Presintele îl cunoșcem din suferințele, ce le îndurăm zilnic; viitorul, ce ne așteptă, îl vedem din enunțațiunile opoziției și din tendințele ei pentru cari se luptă în dietă. Acum e întrebare, că ce e de făcut față cu presintele desastrose și cu nebuniile, cari ne așteptă în viitor; căci ce se plămădesce la noi pentru viitor, față cu spiritul timpului, în care trăim, nu se poate numai altfel, decât nebunia.

De făcut este întâiu: Să nu lăsăm a mai fi tractați ca cetățeni de a doua ordine, ci să folosim toate ocaziunile și mijlocele legale spre a arăta, că trăim, că voim să trăim ca ceea ce suntem și că aducend statului jertfe egale ca ori care națiune, noi încă pretindem beneficii și drepturi naționale egali cu ale ori căreia; să deșeptăm pe concețenii noștri maghiari din vanitatea națională, în care-i legă în mod tendențios cărturarii și legiștii lor, și să-i facem a pricepe, că statul nici are drept, nici poate, nici i este spre folos a ne desbrăca pe noi, cele 11 milioane, de naționalitatea noastră și că acesta este numai o apucătură, prin care o clică de câteva sute de mii de omeni voese a ne purta și pe noi și pe ei de nas, ca să rămână ei stăpâni, dispunători de toate beneficiile statului, nepăsându-le, că înștrăinarea cetățenilor de cătră olaltă este nefericire și poate să aducă rēul cel mai mare statului

DIN AFARĂ.

Papa despre Italia.

O telegramă din Roma aduce scirea, că Papa a primită în 24 Decembrie pe cardinalii și preoțimea mai înaltă, cari l'au felicitat de sfințele sărbătorilor Sfințitul părinte răspundend felicitărilor cardinalilor mai bătrâni și accentuand marile folose ce rezultă pentru biserică din unirea în iubirea creștinescă a tuturor catolicilor, enumeră luptele și asuprurile ce s'au pornit asupra bisericii mai ales în Italia și Roma, amintă de legea guvernului italiană privitoare la fundațiunile de pietate și adause, că Italia a declarat război și lui Dumnezeu. Prin vorbire sa, Papa îndemnă lumea catolică să rămână fidelă credinței, datorințelor și sfântului scaun apostolic. „Dorința pentru pace, care ați exprimat-o d-vostră, corăspunde pe deplin situațiunei actuale. Lipsa ei se simte cât se poate de bine în țările noastre. Pacea acesta însă nu se poate numi pace pentru biserică, ci persecuțiune și luptă grea. Italia se nisuesce tot mai multă a lipsi biserica de sfințele ei drepturi și cu mijloce nedemne cercă tot mai mult a-o scoate din societatea lumescă. Italia atacă instituțiile catolice, de ori ce natură ar fi ele, cu scopul ca să le desbrace de caracterul catolic și să le ia în posesiunea ei. Mîntea omenescă e destul de orbă, deca atacă în astfel de chip pe Dumnezeu, provocându-l la război. Acestă orbă drăcescă, care pe lângă toate sforțările ei nu va pute a ajunge la nimic, și-o varsă inimicii bisericii asupra ei în chip de persecuțiune și mânia drăcescă. În acest război desperat, în care nuse crută nimic, e de prisos a mai spune, că defectele libertății moderne se arată din ce în ce mai multă”.

Prin asemenea vorbiri, de sigur că nu se va înlătura înăsprirea ce există între Vatican și Quirinal.

Reforme în Armenia.

Porta începe a se ocupa acam serios cu reformele necesare în Armenia.

După o scire din Constantinopol, s'a promulgat iradēa împărătescă privitoare la reorganizarea justiției în provincia Muș. Iradēa ordoază să fie revocată tot personalul judecătoresc din provincia numită, avend a fi înlocuit cu absolvenți ai școlei de drept. Acestă măsură s'a luat din acel motiv, fiindcă organele actuale judecătoresc din Muș nu numai că n'au luat în sēmă plāngerile populațiunei armenie în contra năpăstuirilor din partea Curților, ci din contră a făcut chiar causă comună cu aceștia.

Recunoșcerea republicii brasiliane.

Senatul din Washington s'a ocupat la 20 Decembrie n. cu cestiunea recunoșcerei republicii brasiliane. Senatorul Morgan ținu o lungă vorbire în favoarea propunerei sale, prin care felicită pe Brasiliani pentru stabilirea unei republici și stăruiesce pentru recunoșcerea ei. Se încuse o via desbatere, la care luară parte mai mulți senatori. Senatorul Ingalls fu de părere să se aștepte mai întâiu sciri pozitive din Brasilia, ăr propunerea lui Morgan să se predea comisiunei pentru afacerile externe. Deși are simpatii pentru republică, vorbe în cei mai călduroși termeni despre Dom Pedro. Ingalls făc amintire despre lățirea republicanismului în Germania. Făc aluziune și la posibilitatea „restabilirii statelor unite ale Angliei.” Senatorii Mac Pherson și Eustis vorbiră în favoarea propunerei, ăr Hawley sprijini propunerea lui Ingalls. Toți și-au exprimat de altminte simpatii lor pentru republică și lucrul a rămas să se aștepte sciri pozitive din Rio-de-Janeira.

Demonstrații italiene contra Austro-Ungariei.

Diarele străine aduc sciri despre cele mai nouă demonstrații italiene contra monarhiei noastre ce s'au făcut în 20 Decembrie n., ziua amintirii lui Oberdanc. Radicalii italieni au făcut demonstrații și în Roma și în provincia. Demonstrațiile aceste însă n'au luat proporții așa de mari, fiindcă guvernul a avut atâtea precauțiuni a nu se amesteca în lucru până când n'a vădit, că demonstrațiile se inscenază în mod serios.

Cam pe la 11 ore înainte de amăzi o cetă de studenți universitari acțară pe edificiul universității o cunună cu pantlici negre și mai mulți dintre ei ținură discursuri revoltătoare pentru „eliberarea fraților subjugati”, ăr presidenții radicali, cari purtau o cunună de stejar și se prezentară înaintea capitolului, unde îi aștepta un căpitan de poliție cu câțiva poliști. Aceștia urmară pe demonstranți în sala unde este aşezat bustul lui Garibaldi pe care demonstranții aşedară cununa. Inscripția este acesta: „Republicanii și socialistii din Roma, martirului unirei și liberării Italiei.” Apoi întrebă de căpitanul poliștilor, deca are de gând să ia jos cununa; căpitanul răspuse, că el n'are ordin spre acesta. În fine un student ținu o scurtă vorbire. Când dișe, că trebuie să se continue agitația pentru eliberarea Triestului și Trientului, a fost provocat de poliție. Drept răspuns studentul își incheiă vorbirea. Dela capitoliu demonstranții se întorseră la universitate. Calea lor ducea pe dinaintea legațiunei papale austro-ungare. Aici strigară mai mulți: „Trăiască Triestul și Trientul! Trăiască Oberdanc! Jos cu Austria!” Poliștii pășiră la mijloc ăr unul din demonstranți dișe: „Bine, noi vom demonstra dăr prin tăcere în contra aceloră miserabili, cari calcă în picioare demnitatea națională.” Demonstrații s'au mai făcut și de diferite societăți radicale. Pe edificiul unei astfel de societăți s'arborat un steg roșu învelit în postav negru. Săra au fost mai multe adunări, la cari deputații radicali încă s'au prezentat și au ținut cuvântări, mai ales deputatul radical Imbriani, care s'a exprimat foarte aspru în contra Austro-Ungariei și a ministrului președinte italian Crispi. Toți vorbitorii

sfârșiră cu sfatul, ca să se continue agitațiunile până atunci, până când austriacii nu vor fi alungați din Alpi. După ce Imbriani își sfârși vorbirea, pe strade se aușiau strigătele iridentștilor.

SCRILE ȚILEI.

Legea despre încetățenire. „Nemzet” organul lui Tisza, în numărul său dela 23 Decemvre scrie un articol privitor la reușirea legii de încetățenire, care își face impresia, că această importantă cestiune ar fi intrat într-o nouă fază, dela declarația ce a făcut-o ministrul-președinte la 11 Decemvre. „Nemzet” amestecă în cestiunea aceasta pe monarhul și constată, că toți aceia, cari voreșu reușia legii de încetățenire numai pentru Kossuth, trebuie să alge în Kossuth și între regele încoronat. Această constatare a făcut mult sânger în Țările opoziționale.

Impărțirea vestmintelor la copii români săraci dela meserii. Toți Domnii măștrii se încunoscățeză, că vestmintele pentru învățăceii săraci dela meserii, procurate din fundațiunea generoșilor Mihail și Elisa Stroescu, care se împărțeau de obicei în ajunul Crăciunului, se vor împărți, după conlusul Comitetului, în anul acesta Duminecă în 17 (29) Decemvre la 2 ore d. p. în sala gimnasiului românesc.

Un birt român în Paris. S'a deschis, în Montagnes-Russes, unde cântă în fiecare sêra o orchestră de lăutari români.

Hoți de cai. Se scrie din Orăștie, că o ceta de hoți de cai își exercetă cu mare succes meseria. Țilele trecute adecă, avocatul Samuel Popu băgă de sêma că nise hoți a pus ochii pe caii săi. Avocatul s'a asigurat în contra furtului, încurjându-și localitățile cu omeni înarmați. Într-o sêra gendarmii, poliștii și nise servitorii de-ai avocatului așteptau să vină hoții și să pună mâna pe ei. Casa vecină încă priveghia și pădia, dăr hoții nu se arătară ci în locul lor proprietarul unei fabrici de spirit din vecini, merse înainte gendarmilor și se plânse că numai înainte cu câteva minute i-a dispărut optă cai din grajd. În zadar a fost or și ce cercare, căci ei nu s'au aflat până acuma. Bună pază este în Orăștie.

O jertfă o jocului de cărți. În Baia de Crișu s'a impuscat în țilele acestea expeditorul unei fabrici de bere, Medek Lajos. După constatările poliției, Medek și-a luat viața pentru - că perduse în noptea precedentă suma de 300 fl. în cărți. Bani i-a dat societatea proprietară a fabricii, ca să scotă dela gară un transport. Medek însă a pornit cu banii la birt, unde încuroându-se cu „prieteni” în jocul de cărți, i-a perdut toți. Ca să scape de pedepsă, „cinstitul” expeditor și-a sfârșit țilele.

Avisă jucătorilor de cărți!

Un nou pericol pentru Bucovina.

O telegramă din Lemberg, adresată la 23 Decemvre către „Neue freie Presse”, împărțășese următoarele:
„Gazeta Narodova” își exprimă speranța, că cererea Cahilor d'a se transfera universitatea din Cernăuți la Brünn o vor sprijini Polonii în interesul Galiției, pentru care universitatea germană vecină formeză un pericol de germanizare. Numita fôia provocă în acelaș timp pe „Macierz Polska” din Lemberg, să se ocupe cu polonizarea școlilor din Bucovina.
Ce măsuri vor lua și ce pregătiri vor face Românii din Bucovina, pentru a purta cu succes rășboinul, ce li-lu declară dușmanii lor, Polonii?

Correspondența „Gaz. Trans.”

Din jurul Bistriței, Dec. 1889.

Onorată Redacțiune! În Nr. 273 al acestui prețuit diar am cetit apărarea tinerului preot din Rebrășora, Ant. Precup, față ca acusa, ce s'a ridicat cu drept cuvânt contra fruntașilor români din comună, pentru-că acestia au lăsat să se incube în satul lor încă o lighionă de Evreu, care și-a ridicat case tocmai vis-a-vis de frumoșa biserică românescă, ce vreu s'o edifice.

Eulaud pe părintele Precup pentru silința, ce și-a dat-o, de a nu lăsa să trecă moșia românescă în mâna Evreului, dăr precum astă-dată silința d-sale a rămas fără rezultat, tot așa, cred eu, va ave să rămână și pe viitor, deoce omul, care vreu să vândă moșia sa din lipsa de bani, dăr cu greu se lasă a fi influințat de sfaturile preotului; asupra lui influințeză banii, dăr Jidovul are bani, el este în asemenea casuri stăpân pe situațiune.

Nu este de ajuns dăr a sfătui pe popor, ca să nu-și vândă moșiile la Evrei, ci trebuie mai întâi de tote a-lu face să nu-și dea câștigul muncii sale la Evreu, și atunci de sigur, că în jurul bisericilor românesce nu se vor mai ridica propenai jidovesce.

Înainte de asta cu vre-o 30 de ani nu se afla în frumoșa comună Rebrășora nici urmă de Evreu, astăzi însă se află peste 30 de inși. Spuneți-mi, pôte să fiă pentru o comună mai mare plagă decât acesta? Un singur Evreu este de multe-ori de ajuns pentru a demoraliza un sat întreg, dăr apoi unde sunt 30 de inși!.. E trist de tot, că tocmai aici, în jurul Nășudului, a acestui focular de cultură românescă, Evreii prospereză mai bine dăr ca ori-unde. Ei merg liber înaintea, cărciumă de cărciumă la fiă-care pasu, dela Nășud până la Entradam și dela Entradam până la Rebrășora, găsesc drumul presărat cu bărbați beți, femei bete etc. Demoralizația e înspăimântătoare.

Și ce fac fruntașii poporului nostru în fața acestei rușinose stări de lucruri? — Ei ridică biserici pompoșe, edifice școli minunate și fac ei, nu-i vorbă, multe lucruri frumoșe, dăr ceea ce ar fi mai de lipsă, pare-mi-se, că nu fac.

Ce ne folosesc nou școlele frumoșe, dăr ce popor, pentru a căruia luminare sunt ridicate aceste școli, este lăsat pradă în mâna Evreilor, cari îl demoralizează și demoralizându-l, îl nimicesc?! Ce ne folosesc nou bisericele pompoșe, dăr ce popor, pentru a căruia mântuire sunt ridicate aceste biserici, petrece pe timpul slujbei în cărciuma Evreului?

Nu-i vorbă, bisericele și institutale de învățământ sunt decorația principală atât pentru un oraș, cât și pentru un sat. Dăr și mai principală decorația este moralitatea poporului și prosperarea lui materială. Aci zace pondul. Inteligența noastră din Nășud ar trebui să se dea mai multă atențiune acestei împrejurări și să premergă cu exemplu. Dăr până acum n'au înființat o reuniune românescă de consum, s'o înființeze, căci ați-măne se vor pomeni, că Evreii le rod și urechile; ei trebuie să propage idei și să arate mijloce prin cari s'ar puté mai cu efect restabili moralitatea poporului; să îndemne pe confrății lor din satele vecine ca să se constituie în reuniuni de temperanță, în societăți de onore, cei virtuoși și morali să se premieze etc. etc.

Mai virtos însă să se țină sêma de păzirea integrității morale a tinerimeii. Dăr d. e. comuna Rebrășora, în loc de a se gândi să edifice o biserică de lux cu vre-o 25.000 fl., s'ar mulțami cu o biserică mai efînă, rezervând un capital, ale căruia procente să se întrebuințeze pentru stîrpirea vîșilor, acordându-se premii pentru tinerimea integră începând din timpul când este la școlă și până în etatea lor adultă: — prin asemenea procederi eu cred, că scopul

mai iute s'ar ajunge, mai plăcută lucră ar fi înaintea lui Dumnezeu și mai folositor pentru națiune, decât dăr s'ar ridica ori cât de pompoșe biserici.

Edificați mai întâi moralitatea poporului și bisericele se vor ridica de sine.

Făcându așa, Entradamul se va dărma și ve asigură, frăților, că nu veți mai ave de a vă acusa unii pe alții, că ați lăsat pe jidani să se incube în sat pentru-că ei nu vor intra în comunele vostre chiar și de i-ați chiama.

Integritatea morală a poporului este ciurma Evreului. G.

Literatură.

„Der eächsische Hausfreund”. calendar pentru ardeleni pe anul 1890, edat de Francisc Obert. Anul al 52-lea, a apărut în tipografia lui Ioane Gott și fu Henric, Brașov. Acest calendar cuprinde și un catalog de adrese a orașului Brașov. (Adressenbuch der Stadt Kronstadt). Prețul unui exemplar 1 fl. 30 cr.

Mulțămă publică.

Abia primiram cele 200 de opuri dela ereșii reșosatului protopop Al. Blășian și Pré Onor. Domn Dr. Ioan Sbiera profesor universitar etc., ne surprinse pe neașteptate cu alt dar, dărind pentru biblioteca societății de lectură „Inocențiu M. Clain”, a teologilor din Blășiu tote discursurile și opurile sale literare, în speci:

1) Aron Pumnul etc. 2) Colinde, cântece de stea și urări la nuntă. 3) Povești populare românesce. 4) Puterea graiului național. 5) Originea Românilor. 6) Conceptul: Națiune. 7) Solidaritatea intereselor. — Pentru acest dar binevenit, venim și pe cale publică a aduce marinosului donator simțemintele cele mai înalte de grațitudine și recunoștință.

Blășiu, în 24 Decemvre 1889.

Pentru societatea de lect.: „Inocențiu M. Clain”:
Corneliu Jubașiu, preș. soc.
Nicolau Mazere, secretar.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS.”.

(Serviciul buroului de coresp. din Pesta.)

Charleroi, 27 Decemvre. Greva lucrătorilor din minele de cărbuni se estinde continuu.

Londra, 27 Decemvre. O revoltă antirepublicană în Rio-de-Janeiro a durat trei țile și numai după lupte sângerose pe strade a putut fi înăbușită de trupele republicane. Situațiunea financiară e forte critică.

Bucuresci, 27 Decemvre. Senatul a primit demisiunea președintelui Florescu și a ales în locu-i ca președinte pe Crețulescu, fost ministru-președinte.

Belgrad, 27 Decemvre. Un număr de 250 Arnăuți din cercul Toplței au răspuns cu împușcături la provocarea comandantului soldaților de pază dela graniță. Din cauza acesta se încinse o luptă, în care comandantul și un suboficer fură răniți. Guvernul a făcut reprezentațiuni la Pörtă.

Paris, 27 Decemvre. Influenza ia de dou țile un caracter cu deosebire serios, trecend adeseori în aprindere de plumă ori în congestiune de plumă. Buletinul mortalității în această șeptemână arată cu 200 de morți mai multă ca în șeptemâna trecută.

DIVERSE.

Contra „influenzei”. Etă un remediu ce ni-lu dă „Figaro”: Sê ia o cecă de lapte bine fertă și se amestecă cu o cecă de acelaș volum de cœiu de Elastină. Amestecătura acesta se încăldeșe

bine, apoi se bea, o cecă sêra, înainte de culcare, una diminea și peste țile de câteva ori. Vindecarea e sigură în cel mai scurt timp.

Totală întunecime de sere a fost în 22 Decemvre în Africa orientală. La gurile Orinocului întunecimea s'a început tocmai la răsărirea sorelui, în Santo Domingo sorele răsari de jumătate întunecat. Spre apunere întunecimea s'a întemplat pe marea arabică, în Somali. În regiunile lacului Victoria Nyanza, întunecimea a încetat tocmai în momentul când răsări sorele, în Congo întunecimea s'a vedită totă dup'amecă.

Maltratări militare în Germania. „Tageblatt” din Gotha publică un articol despre maltratări sêvșite cu soldații dela batalionul, ce se află acolo în garnisonă. Astfel la reușire s'au găsit cisme cu tăpile murdare, din care pricină suboficerul respectiv a primit bobernace dela sergentul major. Ce facu la rându-i suboficerul? Comandă soldatului: „Înainte brațele înainte! Plēcă capul înainte!” Unul dintre soldați îi ținu capul, și ceilalți 24 de soldați din odaiă trebură să-i dea la poruncă fiecare câte cinci lovituri cu un bețu. Cel care n'ar fi lovit, ar fi primit el însuși lovituri. — Un soldat, care risese în timpul exercițiilor de sărituri, însuși trebui să stea, sub paza unui fruntaș (G-treiter), atata timp cu geanchii încovaiat, până ce cădu jos. Un alt soldat fu lovit, la apelul de arme, de suboficerul cu țeva puscei în stomac de atatea ori, până ce cădu jos. De asemenea în ora de instrucțiune fu lovit cu piciorul în stomac, de se rêtornă de pe bancă. — Reserviștii de întregire fură bătuti peste față până ce îi podidă sângele pe nas, ba mai erau și batjocuri țicându-li-se: „Nu beți atata bere, c'atunci nu ve sângeretză nasul”. Un învățator din Koburg, după patru ore de exerciții tiranice, cădu în curtea casarmii jos la pământ și muri pe loc. Astfel de casuri arată fôia din Gotha în mare număr, și amintesc, că deunășile și în dieta bavareză s'au adus în discuțiune asemenea casuri de barbaria.

Rectificare. În foiletonul de eri „Viața pe Marte”, pagina 1, colona 4, rândul 10 de jos în sus, se citeșcă: din cauza suprațetii și densității etc. În articolul de fond colona 2, rândul 13 de jos în sus se citeșcă: Februarie 1879.

Cursul pieței Brașov

din 25 Decemvre st. n. 1889.

Bancnote românesce	Cump.	9.22	Vând.	9.23
Argint românesc	-	9.16	-	9.20
Napoleon-d'ori	-	9.28	-	9.31
Lire turcesc	-	10.56	-	10.61
Imperiali	-	9.56	-	9.63
Galbin	-	5.48	-	5.60
Scris. foc. „Albina” 6 ¹ / ₂	-	101.—	-	—
„” 5 ¹ / ₂	-	98.50	-	99.—
Ruble rusec	-	1.24 ¹ / ₂	-	1.25 ¹ / ₂
Mărc germane	-	57.50	-	57.80
Discountul 6—8 ¹ / ₂ pe an.	-	-	-	-

Cursul la bursa de Viena

din 24 Decemvre st. n. 1889.

Renta de aur 4 ¹ / ₂	-	-	-	100.50
Renta de hărtă 5 ¹ / ₂	-	-	-	95.20
Imprumutul căilor ferate ungare	-	-	-	-
aur	-	-	-	113.75
dto argint	-	-	-	—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostă ungare (1-ma emisiune)	-	-	-	99.80
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostă ungare (2-a emisiune)	-	-	-	—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostă ungare (3-a emisiune)	-	-	-	111.—
Bonuri rurale ungare	-	-	-	88.—
Bonuri croato-slavoane	-	-	-	105.—
Despăgubirea pentru dițma de vină unguresc	-	-	-	99.—
Imprumutul cu premiul unguresc	-	-	-	136.75
Losurile pentru regularea Tisei și Sghedinului	-	-	-	127.25
Renta de hărtă austriac	-	-	-	85.90
Renta de argint austriac	-	-	-	86.85
Renta de aur austriac	-	-	-	103.20
Losuri din 1860	-	-	-	136.10
Acțiunile băncei austro-ungare	-	-	-	916.—
Acțiunile băncei de credit ungar.	-	-	-	336.50
Acțiunile băncei de credit austr.	-	-	-	317.75
Galbin împărătesc	-	-	-	5.56
Napoleon-d'ori	-	-	-	9.31 ¹ / ₂
Mărc 100 imp. germane	-	-	-	54.70
Londra 10 Livres sterlinge	-	-	-	—

Editor și Redactor responsabil:
Dr. Aurel Mureșianu.

Nru. 12,808—1889.

207,1

PUBLICAȚIUNE

referitoare la incassarea dărei după câni în anul 1890.

In sensul statutului dărei de câni are să se solvască darea pentru fiecare câne, care se află pe teritoriul orașului Brașov și care a ajuns la etatea de 6 luni.

Darea de câni, și anume pentru acei de lanț, meniți pentru veghiera unui locu închis este 25 cr., pe când pentru fiecare altă câne 2 fl. v. a. pe an.

Darea are să se plătească deodată și anume cu ocaziunea primirii mărcilor de câni. Solvirea în rate nu este concesă. La cazul imposibilității solvării dărei, cânele respectiv se ucid prin călăul orașenesc. Detragerea cânelui dela dare se pedepsește cu o pedepsă triplă computată după suma dărei.

Deși validitatea mărcilor folosite acum expiră cu 28 Februarie 1890, totuși s'a dispus, ca încă cu 2 Ianuarie 1890 începând, să se estradeze la casa dărei orașenesc mărcile valabile pro 1890 pe lângă solvirea dărei de 25 cr. respective 2 fl. v. a.

Brașov, 2 Noembrie 1889.

Magistratul orașenesc.

Non de tot.

CORSETE

(Mieder)

in colorea și fasonul cel mai modern se confecționează după măsură. Asemenea se execută cu promptitudine și bine ori-ce reparatură.

Ca specialitate „Corsete a-nume confecționate pentru a ținea corpul drept.”

Madame Neubauer.

235,3-3 Brașov, Târgul cailor.

Numere singuratee din „Gazeta Transilvaniei” à 5 cr. se pot cumpăra în tutungeria I. Gross, și în librăria Nicolae Ciurcu.

„ALBINA“

institutul de credit și de economii Filiala Brașov.

Amanetăză mărfuri

cu interesele cele mai ieftine

in sensul regulamentelor ei referitoare,— primește mărfuri spre imagazinare în magazinele ei proprii de lângă gară, de asemenea închiriază pe teritoriul ei și locuri pentru depozitare.

Informațiuni mai de aproape se pot lua dîlnic în biroul institutului, piață No. 90, dela 8—2 ore d. p.

84,29

Rugăm pe domni abonați ca la reînnoirea prenumerațiunei să binevoiască a scrie pe cuponul mandatului postal și numerii de pe fașia sub care au primit diarul nostru până acuma.

Domni, ce se abonează din nou, să binevoiască a scrie adresa lămurită și să arate și poșta ultimă.

Totodată facem cunoscut tuturor D-lor abonați, că mai avem din anii trecuți numerii pentru completarea colecțiilor „Gazetei”, precum și câteva întregi colecțiuni, pentru cari se pot adresa la subsemnata Administrațiune în casă de trebuință.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.”

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Octomvrie 1889.

Table with multiple columns showing train routes (e.g., Budapesta-Predeal, Predeal-Budapesta, B.-Pesta-Arad) and departure/arrival times for various stations like Viena, Brașov, Sibiu, etc.

Notă: Numerii incuadrați cu linii grôse însemneză orele de noapte.